

ΚΟΕ_{RC} Οικονομικές Προοπτικές

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Α. Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας*

Οκτώβριος 2009

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στοχεύουν στην αποτύπωση των αντιλήψεων των επιχειρηματιών και καταναλωτών για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και των προσδοκιών τους για διάφορα οικονομικά μεγέθη. Τα στοιχεία συλλέγονται μηνιαία, βάσει εναρμονισμένων ερωτηματολογίων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και καλύπτουν τους τομείς των υπηρεσιών, του λιανικού εμπορίου, της οικοδομικής βιομηχανίας, της μεταποίησης καθώς και τα νοικοκυριά-καταναλωτές. Η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων έγκειται στις προπορευόμενες πληροφορίες που περιέχουν για την εξέλιξη διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών, συνεπώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην κατασκευή βραχυπρόθεσμων προβλέψεων για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και άλλων οικονομικών μεταβλητών. Τα στοιχεία παρουσιάζουν τη διαφορά του ποσοστού των ερωτηθέντων που απάντησαν θετικά από το ποσοστό αυτών που εκφράστηκαν αρνητικά. Οι έρευνες περιέχουν ερωτήσεις που αφορούν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και νοικοκυριών (Τρέχουσα Κατάσταση) ή τις προσδοκίες τους για το προσεχές μέλλον (Προσδοκίες). Για κάθε τομέα υπολογίζεται ένας δείκτης που αντανακλά τη γενική αντίληψη στο συγκεκριμένο τομέα (τρέχουσα κατάσταση και προσδοκίες). Για παρουσίαση της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο δημοσιεύεται ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ-ΚΟΕ) ο οποίος αποτελείται από σταθμισμένες απαντήσεις που αφορούν την τρέχουσα κατάσταση και τις προσδοκίες από όλους τους τομείς και καταναλωτές. Η στάθμιση του εν λόγω δείκτη λαμβάνει υπόψη τη συνεισφορά του κάθε τομέα στο ΑΕΠ της Κύπρου. Οι έρευνες διενεργούνται ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιρειών σε δείγμα το οποίο δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Για τα νοικοκυριά-καταναλωτές το δείγμα είναι τυχαίο και η έρευνα γίνεται τηλεφωνικώς. Οι έρευνες διεξάγονται μεταξύ της πρώτης και της τρίτης εβδομάδας του κάθε μήνα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

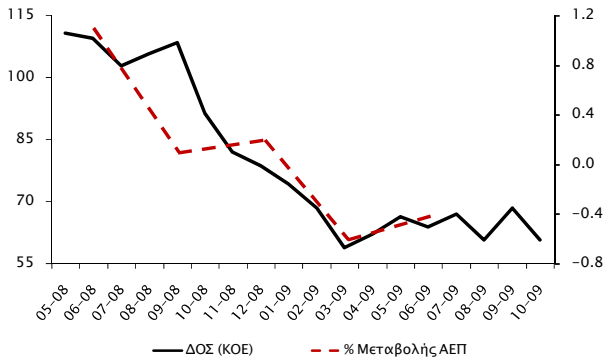
Τον Οκτώβριο 2009 το επιχειρηματικό κλίμα παρουσίασε επιδείνωση σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο, με το Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών να υποχωρεί κατά 7,9 μονάδες. Η υποχώρηση του ΔΟΣ τον Οκτώβριο οφείλεται στη χειροτέρευση του κλίματος σε όλους τους τομείς αλλά και ανάμεσα στους καταναλωτές. Το επιχειρηματικό κλίμα στις κατασκευές παρουσίασε τη μεγαλύτερη επιδείνωση.

Με βάση την ιστορική σχέση μεταξύ του ΔΟΣ και του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ, όπως επίσης και την πορεία του ΔΟΣ τους μήνες Ιούλιος 2009-Οκτώβριος 2009, διαφαίνεται ότι η οικονομία δεν θα παρουσιάσει σημαντική ανάκαμψη το τρίτο τρίμηνο του 2009. Ταυτόχρονα όμως, η ανάκαμψη που παρατηρείται στην ΕΕ τους τελευταίους μήνες, θα αντισταθμίσει κάπως τις αρνητικές προσδοκίες στην Κύπρο.

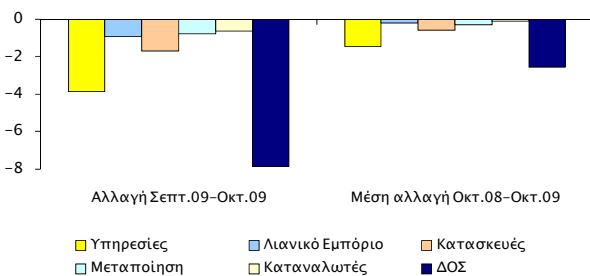
Τον Οκτώβριο 2009 ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ)¹ για την Κύπρο παρουσίασε μείωση της τάξης των 7,9 μονάδων σε σχέση με το Σεπτέμβριο, φτάνοντας τις 60,8 μονάδες. Ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ φαίνεται να διαγράφει την ίδια πτωτική τάση με τον ΔΟΣ για την περίοδο Μάιος 2008-Ιούνιος 2009, με τις δυο μεταβλητές να φτάνουν στο ελάχιστο τους σημείο το Μάρτιο 2009 (Διάγραμμα 1).²

Διάγραμμα 1: Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΚΟΕ) και Ρυθμός Μεταβολής ΑΕΠ

Η υποχώρηση του ΔΟΣ τον Οκτώβριο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα οφείλεται στη χειροτέρευση του κλίματος σε όλους τους τομείς, καθώς και στη χειροτέρευση των προσδοκιών των καταναλωτών (Διάγραμμα 2). Γενικότερα, η επιδείνωση του ΔΟΣ κατά τη διάρκεια της περιόδου Οκτώβριος 2008 - Οκτώβριος 2009 οφείλεται κυρίως στην αρνητική πορεία του τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος έχει και το μεγαλύτερο βάρος στο δείκτη (Διάγραμμα 2).

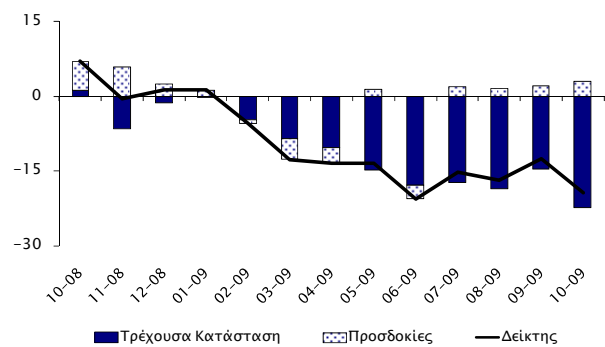
Διάγραμμα 2: Αλλαγή ΔΟΣ και οι συνιστώσες της

Στον τομέα των **υπηρεσιών**, παρά τη μικρή βελτίωση των προσδοκιών, το επιχειρηματικό κλίμα χειροτέρευσε σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο, λόγω αισθητής επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης (Διάγραμμα 3). Σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, περισσότερες επιχειρήσεις αξιολογούν αρνητικά την οικονομική τους

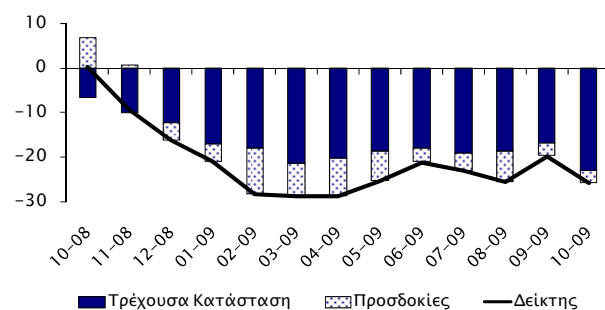
κατάσταση και τη ζήτηση για τις υπηρεσίες τους, ενώ αναμένουν και μείωση των τιμών πώλησης τους επόμενους μήνες. Επιπλέον, περισσότερες επιχειρήσεις δηλώνουν μείωση της απασχόλησης τους τελευταίους μήνες. Ταυτόχρονα όμως, περισσότερες επιχειρήσεις αξιολογούν θετικά τις προοπτικές για ζήτηση τους επόμενους τρεις μήνες και λιγότερες επιχειρήσεις αναμένουν μείωση της απασχόλησης (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Υπηρεσίες (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στο **λιανικό εμπόριο** το επιχειρηματικό κλίμα χειροτέρευσε σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, λόγω επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης (Διάγραμμα 4). Περισσότερες επιχειρήσεις παρατήρησαν μείωση στις πωλήσεις τους τελευταίους τρεις μήνες και αύξηση των αποθεμάτων τους. Επιπλέον, περισσότερες επιχειρήσεις αναμένουν μείωση στις παραγγελίες προς τους προμηθευτές (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Λιανικό Εμπόριο (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

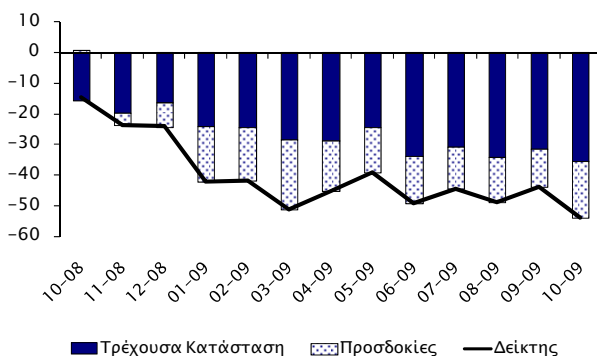
Στα ίδια αρνητικά επίπεδα με τον προηγούμενο μήνα παρέμειναν οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις πωλήσεις τους επόμενους τρεις μήνες. Αντίθετα, σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο, λιγότερες επιχειρήσεις δήλωσαν πως αναμένουν μείωση στην απασχόληση τους επόμενους τρεις μήνες και λιγότερες επιχειρήσεις αναμένουν μείωση στις τιμές πώλησης τους επόμενους τρεις μήνες (Πίνακας 1).

¹ Economic Sentiment Indicator (ESI).

² Από το τεύχος του Ιουνίου 2009 τα στοιχεία που παρουσιάζονται είναι διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις (seasonally adjusted).

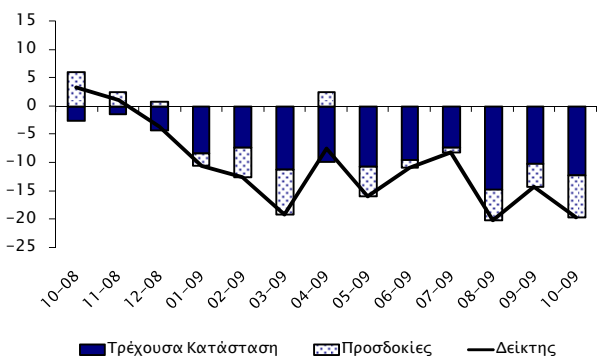
Στον τομέα των **κατασκευών** το επιχειρηματικό κλίμα χειροτέρευσε συγκριτικά με το Σεπτέμβριο, λόγω επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 5). Τον Οκτώβριο σημαντικά περισσότερες επιχειρήσεις αξιολογούν αρνητικά τη δραστηριότητα τους τελευταίους τρεις μήνες. Υποχώρηση κατέγραψαν και οι αντιλήψεις των επιχειρήσεων για τα υπό εξέλιξη έργα (current overall order books). Επίσης, περισσότερες επιχειρήσεις αξιολογούν αρνητικά τις προοπτικές για απασχόληση στον τομέα τους επόμενους μήνες. Οι επιχειρήσεις συνεχίζουν να αναμένουν μείωση στις τιμές πώλησης τους επόμενους μήνες (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Κατασκευές (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στη **μεταποίηση** το επιχειρηματικό κλίμα χειροτέρευσε σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, λόγω επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Μεταποίηση (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

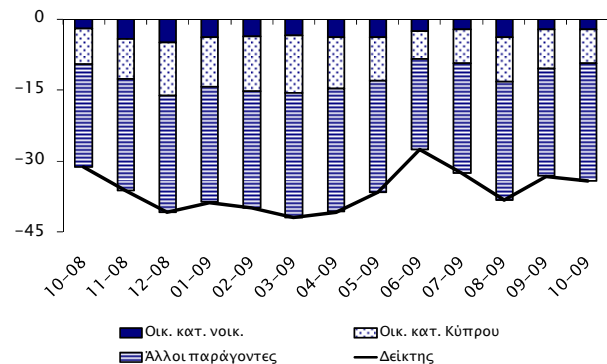

Τον Οκτώβριο σημαντικά περισσότερες επιχειρήσεις δήλωσαν μείωση στην παραγωγή τους τελευταίους τρεις μήνες και στις παραγγελίες τους για εξαγωγές. Επιπλέον, οι έρευνες κατέγραψαν μείωση στις συνολικές παραγγελίες των επιχειρήσεων. Σε σύγκριση με το

Σεπτέμβριο, περισσότερες επιχειρήσεις δήλωσαν πως αναμένουν μείωση της παραγωγής, μείωση στην απασχόληση και στις τιμές πώλησης τους επόμενους τρεις μήνες. Αντίθετα, περισσότερες επιχειρήσεις εκτιμούν πως τα τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων παρουσιάζονται μειωμένα (Πίνακας 1).

Το κλίμα ανάμεσα στους **καταναλωτές** παρουσιάζει μικρή επιδείνωση τον Οκτώβριο. Συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα, η εκτίμησή τους για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τελευταίους 12 μήνες παρουσιάζει επιδείνωση. Περισσότεροι καταναλωτές δηλώνουν ότι σκοπεύουν να ξοδέψουν λιγότερα χρήματα για μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 7: Δείκτης Προσδοκιών - Καταναλωτές (συνεισφορά οικονομικής κατάστασης και άλλων παραγόντων)

Στα ίδια αρνητικά επίπεδα παρέμεινε η εκτίμηση των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους επόμενους 12 μήνες. Στα ίδια επίπεδα παρέμεινε και η εκτίμηση των καταναλωτών για τις τιμές των καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους αλλά και τους επόμενους 12 μήνες. Αντίθετα, σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο, οι καταναλωτές παρουσιάζονται πιο αισιόδοξοι για την γενικότερη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο (Πίνακας 1).

Συμπερασματικά, τον Οκτώβριο 2009 το επιχειρηματικό κλίμα παρουσίασε επιδείνωση, με το ΔΟΣ του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών να υποχωρεί κατά 7,9 μονάδες σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο. Η υποχώρηση του ΔΟΣ τον Οκτώβριο οφείλεται στη χειροτέρευση του κλίματος σε όλους τους τομείς αλλά και ανάμεσα στους καταναλωτές. Οι δείκτες στους τομείς των υπηρεσιών, των κατασκευών και της μεταποίησης σημείωσαν την χαμηλότερη τιμή των τελευταίων 12 μηνών, με το επιχειρηματικό κλίμα στις κατασκευές να παρουσιάζει τη μεγαλύτερη επιδείνωση.

Πίνακας 1: Διαφορά μεταξύ ποσοστού θετικών και ποσοστού αρνητικών απαντήσεων¹

ΕΡΕΥΝΑ	2008			2009									
	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	7	-1	1	1	-5	-13	-13	-13	-21	-15	-17	-12	-19
Οικονομική κατάσταση επιχείρησης τους τελευταίους 3 μήνες ³	1	-12	-4	-2	-9	-15	-14	-18	-22	-27	-30	-20	-28
Ζήτηση τους τελευταίους 3 μήνες ³	3	-8	0	2	-5	-10	-17	-26	-31	-24	-26	-24	-39
Αναμενόμενη ζήτηση τους επόμενους 3 μήνες ³	18	18	8	4	-2	-13	-9	4	-9	6	5	6	9
Απασχόληση τους τελευταίους 3 μήνες	17	7	5	-3	-8	-4	-5	-13	-12	-15	-11	1	-8
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	12	14	3	4	1	-2	-3	-10	-7	-12	-7	-8	-6
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	20	19	24	11	-2	-3	-10	-13	-8	-17	-9	-11	-17
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ													
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	0	-9	-16	-21	-28	-29	-29	-25	-21	-23	-26	-20	-26
Πωλήσεις τους τελευταίους 3 μήνες ³	-1	-11	-17	-27	-33	-39	-37	-43	-40	-38	-41	-39	-50
Τρέχοντα αποθέματα ³	19	19	20	25	21	26	25	14	14	20	15	11	20
Αναμενόμενες πωλήσεις τους επόμενους 3 μήνες ³	21	2	-12	-12	-31	-22	-25	-20	-10	-12	-20	-9	-9
Αναμενόμενες παραγγελίες σε προμηθευτές τους επόμενους 3 μήνες	-1	-15	-32	-22	-41	-41	-37	-38	-37	-32	-33	-26	-28
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	3	-3	-2	-4	-7	-7	-8	-8	-8	-6	-10	-7	-3
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	13	8	-3	-3	-4	-8	-2	-9	-10	-14	-10	-10	-3
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	-15	-24	-24	-42	-42	-51	-45	-39	-49	-44	-49	-44	-54
Οικοδομική δραστηριότητα τους τελευταίους 3 μήνες	-15	-28	-37	-36	-48	-60	-53	-44	-51	-45	-55	-14	-62
Υπό εξέλιξη έργα (current overall order books) ³	-31	-39	-33	-48	-49	-57	-57	-49	-68	-62	-68	-63	-71
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ³	2	-8	-16	-36	-35	-46	-33	-30	-31	-27	-30	-25	-37
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	1	-22	-25	-30	-31	-27	-35	-22	-34	-40	-41	-40	-37
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ													
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	3	1	-4	-11	-13	-19	-8	-16	-11	-8	-20	-14	-20
Παραγωγή τους τελευταίους 3 μήνες	4	6	-2	-16	-16	-35	-46	-30	-28	-26	-38	-14	-37
Τρέχουσες συνολικές παραγγελίες ³	-9	-10	-12	-19	-21	-28	-30	-32	-31	-32	-42	-35	-42
Τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές	-40	-56	-39	-64	-51	-61	-68	-75	-65	-72	-47	-61	-79
Τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων ³	-1	-6	1	7	2	6	0	0	-2	-10	2	-4	-6
Αναμενόμενη παραγωγή τους επόμενους 3 μήνες ³	18	8	2	-7	-16	-24	7	-16	-4	-3	-16	-12	-23
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	-14	11	9	-39	1	-7	-38	-2	-5	-33	-12	-9	-36
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	5	0	0	-1	-5	5	-2	-11	1	-9	-10	-3	-6
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ													
Δείκτης ²	-31	-36	-41	-39	-40	-42	-41	-37	-28	-33	-38	-33	-34
Οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους τελευταίους 12 μήνες	-20	-24	-21	-21	-20	-19	-25	-19	-17	-21	-24	-17	-20
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους επόμενους 12 μήνες ³	-8	-17	-20	-16	-15	-14	-15	-15	-11	-9	-15	-9	-9
Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους τελευταίους 12 μήνες	-41	-43	-46	-43	-48	-46	-47	-45	-37	-43	-46	-46	-48
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ³	-30	-34	-45	-42	-47	-48	-44	-37	-24	-29	-38	-33	-29
Τιμές καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους 12 μήνες	67	65	61	56	52	46	40	32	29	37	37	27	26
Αναμενόμενες τιμές καταναλωτικών αγαθών τους επόμενους 12 μήνες	17	16	12	1	4	2	4	-1	0	-9	3	3	3
Αναμενόμενη ανεργία στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ^{3,4}	38	47	55	53	61	65	58	53	43	50	55	52	58
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για μεγάλες αγορές	-41	-53	-49	-51	-56	-46	-48	-40	-39	-44	-41	-34	-31
Δαπάνες για μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες	-9	-23	-29	-32	-41	-40	-40	-34	-28	-37	-36	-35	-47
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για αποταμίευση	-17	-14	-3	-9	-2	-9	-12	-12	-7	-6	-11	-10	-11
Πιθανότητα αποταμίευσης τους επόμενους 12 μήνες ³	-48	-47	-44	-44	-37	-40	-46	-42	-34	-43	-45	-39	-41

Σημειώσεις:

¹ Οι θετικές απαντήσεις αναφέρονται σε αύξηση/βελτίωση/καταλληλότητα/πάνω από το κανονικό/μεγάλη πιθανότητα και οι αρνητικές στα αντίθετα. Τα στοιχεία είναι διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις (seasonally adjusted).

² Η κατασκευή του δείκτη περιγράφεται στο http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/business_consumer_surveys/userguide_en.pdf.

³ Οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση περιλαμβάνονται στην κατασκευή του δείκτη για την κάθε έρευνα.

⁴ Ακολουθώντας εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση δεν διορθώνονται για εποχιακές διακυμάνσεις.